

Românii și bulgarii la sfârșit de secol XIX și început de secol XX. Asasinate politice, incidente frontaliere și tentativa unui complot anarhist/terorist împotriva regelui Carol I (1900-1901)

Romanians and Bulgarians at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century. Political assassinations, border incidents and the attempted anarchist/terrorist plot against King Carol I (1900-1901)

Dr. Daniel Silviu NICULAE*

*Asociația Istorică „Dimitrie Cantemir” – A.S.I.C. București
e-mail: danielniculaie@yahoo.com

Abstract

La începutul anului 1900 relațiile româno-bulgare erau foarte tensionate, fiind alimentate atât de incidentele petrecute la frontiera de sud, cât și de atentatele care au avut loc pe teritoriul României, punând astfel pe agenda politicianilor români problema aromânilor din Peninsula Balcanică și Macedonia, provincie mult râvnită de bulgari, greci și sârbi, unde bande de comitagii, antarți și cetnici luptau atât între ele pentru eliberarea conaționaliilor de sub stăpânirea otomană, cât și cu trupele turcești. În acest context, asasinatul a ajuns să fie folosit ca armă împotriva adversarilor, fiind prezent în România, Bulgaria, Serbia sau Grecia.

La sfârșit de secol XIX, societatea românească a fost trezită brusc la realitate, confruntându-se cu consecințele modului barbar în care a acționat unul dintre aceste comitete secrete revoluționare bulgare, al cărui subcomitet anarhist înființat la București, pe care astăzi l-am denumi celula teroristă, a primit misiunea de a comite mai multe atentate cu bombe pe teritoriul României, precum și asasinarea regelui Carol I și a unor demnitari români, în timp ce, la frontiera de sud, grănicerii români raportau zilnic incidente la granița comună, al căror scop era destabilizarea și menținerea unei stări tensionate pe linia de demarcație convențională dintre România și Bulgaria.

At the beginning of 1900, Romanian-Bulgarian relations were very tense, being fuelled by both the incidents at the Southern border and the attacks that took place on the Romanian territory, thus, on the agenda of the Romanian politicians, the problem of the Aromanians from the Balkan Peninsula and Macedonia, the province coveted by Bulgarians, Greeks and Serbs, where comitaggi gangs, the antarti and the cetnic fought both for the liberation of the countrymen from Ottoman rule and with the Turkish troops. In this context, assassination came to be used as a weapon against opponents, being present in Romania, Bulgaria, Serbia and Greece.

At the end of the 19th century, Romanian society was suddenly awakened to reality, facing the consequences of the barbaric manner in which one of these revolutionary secret committees acted, whose anarchist subcommittee was established in Bucharest – nowadays we frequently use the phrase terrorist cell for something similar. Thus, it received the mission to commit several bombings on the Romanian territory, as well as the assassination of King Carol I and Romanian dignitaries, while, at the Southern border, the Romanian border guards reported daily incidents at the common border whose purpose was to destabilize and maintain a tense state on the conventional demarcation line between Romania and Bulgaria.

Cuvinte-cheie:

amenințare asimetrică; comitet secret; terorism naționalist; incident frontalier; asasinat politic.

Keywords:

asymmetric threat; secret committee; nationalist terrorism; border incident; political assassination.

Info articol

Primit: 15 mai 2024; Evaluat: 7 iunie 2024; Acceptat: 14 iunie 2024; Disponibil online: 5 iulie 2024

Citare: Niculae, D.S. 2024. „Românii și bulgarii la sfârșit de secol XIX și început de secol XX. Asasinate politice, incidente frontaliere și tentativa unui complot anarhist/terorist împotriva regelui Carol I (1900-1901)”. *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”*, 13(2): 106-120.
<https://doi.org/10.53477/2065-8281-24-17>

© Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”

Articol cu acces deschis distribuit în conformitate cu termenii și condițiile licenței Creative Commons Attribution (CC BY-NC-SA)

**Bucureștiul sub teroarea grupării anarhiste/celulei teroriste
Comitetul Suprem Revoluționar Macedonian.
Asasinarea lui Chiril G. Fitowski**

Proclamarea Exarhatului Bulgar, la 28 februarie 1870, printr-un firman al Sublimei Porți, semnat de sultanul Abdul-Aziz, a impulsionat latentă aspirație de împlinire a idealului național al macedonenilor, eliberarea de sub stăpânirea Imperiul Otoman. În a doua parte a secolului al XIX-lea, Macedonia, provincia otomană, avea o componență etnică variată, cu orientări religioase diferite. Cu toate acestea, eparhiile macedonene s-au alăturat, ca urmare a unui referendum, Exarhatului bulgar, mișcare care a avut influență asupra formării primelor formațiuni de miliții locale, revoluționare, care au luptat pentru libertate și identitate împotriva ocupantului turc. În anul 1891, la Salonic, un grup restrâns de tineri insurgenți macedoneni a început organizarea unor cete paramilitare, a căror fuziune a determinat crearea, în anul 1893, în același oraș, a Organizației Revoluționare Macedonene. La scurt timp, având ca inspirație demersul insurgenților macedoneni, în anul 1895, la Sofia, cu ocazia congresului organizat de mai multe asociații culturale, s-a decis constituirea Comitetului Suprem Macedonean, organizație anarhistă de tip terorist, care, treptat, a intrat sub coordonarea unor personalități militare bulgare. Una dintre acestea a fost generalul Danail Nikolaev, care a luptat în războiul sârbo-turc (1876-1877) și, apoi, în calitate de comandant al unei companii de voluntari bulgari, în războiul ruso-româno-turc din 1877-1878, distingându-se în luptele de la Sipka și Sejnovo.

În anul 1899, conducerea Organizației Revoluționare Macedonene a hotărât ca, pentru o perioadă determinată, să colaboreze cu Comitetul Suprem Macedonean de la Sofia, fiind desemnat, pentru coordonarea acțiunilor comune, Boris Sarafov. De altfel, trebuie precizat că, începând cu anul 1895, detașamente de comitagii din cadrul Comitetului Suprem Macedonean sau luptători pentru eliberare națională, așa cum erau aceștia percepuți de societatea bulgară, au întreprins raiduri în Macedonia, alături de membrii Organizației Revoluționare Macedonene. Despre cruzimea acestor atacuri și atrocitățile acestora asupra sârbilor, grecilor și aromânilor din Macedonia, relatează presa epocii, fapte care se reflectau și în corespondența diplomatică din statele de origine ale acestora. Dacă, inițial, lupta Organizației Revoluționare Macedonene era văzută cu simpatie de popoarele din Peninsula Balcanică, și nu numai, în momentul în care comitagii bulgari au început să acționeze pe teritoriul provinciei, aflată sub ocupație otomană, iar Comitetul Suprem Macedonean a devenit platforma intereselor guvernului bulgar în Macedonia, care, sub pretextul eliberării fraților bulgari de sub stăpânirea otomană, a urmărit și a reușit în mare parte să diminueze efectele mișcării revoluționare macedonene autohtone, cauza bulgară în Macedonia a fost percepută ca o amenințare asupra intereselor Marilor Puteri în Peninsula Balcanică. Bulgaria a devenit treptat un stat furnizor de instabilitate în regiune prin susținerea atacurilor anarhiste/teroriste ale membrilor Comitetului Suprem Macedonean pe teritoriul național al statelor vecine, a căror reacție putea declanșa un conflict armat.

În acest context, în a doua jumătate a lunii noiembrie 1899, s-a înființat la București un subcomitet/filială/celulă a *Comitetului Suprem Revoluționar Macedonean*, grupare anarhistă/teroristă, al cărei sediu, așa după cum am menționat, era la Sofia. Conducerea Comitetului era formată din Boris Sarafov – președinte, D. Davidov – vicepreședinte, Vladimir Kovacev – secretar și George Petrov – casier. Scopul principal al acestei organizații era de a obține, prin mijloace revoluționare, autonomia Macedoniei și alipirea ei la Principatul Bulgar, fapt pentru care membrii acestui comitet făceau propagandă nu numai în Bulgaria, ci și printre bulgarii emigrați în alte țări și aduna contribuțiile bănești pentru întreținerea agitației și pregătirea revoluției. La București, Comitetul era condus de Alexandru Trifanov și era format din membrii Nicola Bogdanov, zis Hagi, Anghel Pop Arsov și Marcu Bosniacov. La scurt timp, gruparea a fost completată cu studentul George Theodorov, cu Cristu Carambulev, cu Coti Zafirov și cu Traci Zvetcov. Toți aceștia au depus jurământ pe un pumnal și revolver. La înființarea celulei din București, în decembrie 1899, a participat și președintele Comitetului, Boris Sarafov ([Dreptul 1900](#), 505-516).

La aproape două luni de la înființare, membrii celulei anarhiste de la București au primit o primă misiune: asasinarea bulgarului Chiril G. Fitowski, acuzat de trădare, fiind considerat spion turc ([Adevărul 1990](#)). În seara zilei de 1 februarie 1900, Chiril G. Fitowski a fost omorât pe strada Ceauș Radu. Conform rechizitoriului, întocmit de prim-procurorul Tribunalului Ilfov, Emil Miclescu, „*comisarul secției 41 a fost înștiințat că, în dreptul casei de la nr. 2, situată în strada Ceauș-Radu, imobil care aparține lui Adolf Solomon, a fost găsit lângă trotuar, un om grav lovit și în nesimțire. Autoritățile judiciare aflate la fața locului au constatat că acel necunoscut, lângă care se afla și un topor aruncat, încetase deja din viață și că, fără îndoială, o crimă fusese comisă*” ([Dreptul 1900](#), 505-516).

Suspecții principali ai crimei au fost identificați imediat, și anume membrii Comitetului Macedonean: *Boiciu Iliev, Alexandru Trifanov, Nicola Mitev, Mitu Stoicev, Cristu Carambulev, George Theodorov, Marcu Ivan Bosniacov, Anghel Pop Arsov, Traiciu Svetkov, Coti Zafirov sau Zamfirov*. Complicii sau, conform rechizitoriului, agenții provocatori au fost identificați ca fiind următorii: *Boris Sarafov, Vladimir Kovacev, Gheorghe Petrov și D. Davidov* ([Dreptul 1900](#), 505-516).

Ancheta a stabilit că au fost trimiși de la Sofia numiții Boiciu Iliev, cu îndatorirea de a săvârși crima, Nicola Mitev – coordonatorul acțiunii de asasinare a lui Chiril G. Fitowski – și Mitu Stoicev. Aceștia au fost ajutați, pentru ca misiunea să se desfășoare în bune condiții, de către Cristu Carambulev, Marcu Bosniacov și studentul George Theodorov ([Dreptul 1900](#), 505-516).

Din audierile care au avut loc în timpul anchetei, a reieșit scenariul asasinatului. Crima a fost pregătită la Sofia de membrii Comitetului Suprem Macedonean, fapt pentru care, pe la jumătatea lunii ianuarie 1900, Nicola Mitev a fost chemat la cancelaria Comitetului, unde Boris Sarafov i-a adus la cunoștință bănuielele de spionaj care planau asupra lui Fitowski, precum și sentința de condamnare la

moarte, pronunțată de el și de tovarășii lui. Boiciu Iliev a primit misiunea specială de a-l asasina pe Fitowski cu toporul, Nicola Mitev și cu Mitu Stoicev trebuiau doar să-l asiste pe cel dintâi și, în cazul în care Iliev nu reușea să-l omoare, unul dintre cei doi trebuia să intervină pentru a-i lua viața spionului care, așa după cum susținea Sarafov, ar fi dezvăluit turcilor, în anul 1897, locația unui depozit secret de arme aflat la *Vinița*, în Macedonia. Pe lângă topor, grupul desemnat cu comiterea asasinatului a mai primit un pumnal, două revolve și 150 de lei ([Dreptul 1900](#), 505-516).

În ziua de 25 ianuarie 1900, Mitu Stoicev, Boiciu Iliev și Nicola Mitev au intrat în România prin portul Giurgiu ([Dreptul 1900](#)). Zilele de 29 și 30 ianuarie 1900 au fost exclusiv dedicate identificării și găsirii celui mai favorabil loc unde să se comită crima, urmând ca, la 31 ianuarie 1900, să aibă loc o consfătuire în casa lui Trifanov, pentru a se discuta și a se stabili ultimele detalii ale planului de executare. Pe scurt, pentru seara de 1 februarie 1900, s-a hotărât ca Trifanov să iasă din cafeneaua Iosef (Calea Dudești), la braț cu Fitowski, și, sub pretextul unei plimbări pe străzile Bucureștiului, să-l conducă pe o alee laterală și întunecoasă, unde fiecare participant la asasinat știa foarte bine ce are de făcut. Prin urmare, în seara zilei de 1 februarie 1900, Chiril G Fitowski s-a prăbușit pe caldarâmul străzii Ceauș-Radu sub repetatele lovituri de topor ale lui Boiciu, aplicate pe la spate cu atâta abilitate și putere încât victima nu a mai putut scoate nici măcar un țipăt de ajutor ([Dreptul 1900](#), 505-516).

Cine a fost, de fapt, Chiril G. Fitowski? Un susținător și devotat al cauzei bulgare în Macedonia. A dezertat din Regimentul II Infanterie Rusciuc în anul 1899. Era membru în Comitetul Macedonean și i-a spionat pe turci, punându-și viața în pericol, fapt pentru care a primit misiunea de a cumpăra arme pentru Comitet și din România, dacă era posibil, însă a furat din banii destinați atingerii acestui obiectiv. Sub pretextul unui act patriotic, în fapt, se pare că asasinatul a avut un motiv banal: o ceartă pentru lipsa unei sume de bani între un simplu soldat care acționa în afara legii și șefii săi ([Dreptul 1900](#), 505-516).

Această acțiune era coordonată cu cele care au avut loc în Bulgaria. La finele lui februarie și începutul lunii martie 1900, câțiva negustori aromâni au fost, de asemenea, amenințați cu moartea, fapt pentru care Nicolae Mișu, agentul nostru diplomatic la Sofia, a intervenit. Autoritățile bulgare i-au arestat pe respectivii agenți macedoneni, punându-i însă curând în libertate. La 6 aprilie 1900, pe una dintre străzile principale ale Sofiei, președintele coloniei române, negustorul Papa-Gheorghe, a fost atacat cu lovituri de cuțit, reușind totuși să scape din mâna ucigașilor. La 25 aprilie 1900, la Brăila negustorul bulgar Stelian Stefanovici a fost rănit mortal cu pumnalul de către Gh.Nedelkov. La 24 iunie, Theodor M.Kradja, mare negustor la Sofia, supus român, a fost rănit grav în fața magazinului său cu mai multe focuri de revolver. Asasinul era în slujba Comitetului macedonean (deși era de origine român macedonean, dar izgonit din familia tatălui său pentru purtări rele). La protestul inițiat de Nicolae Mișu, protest făcut cunoscut și miniștrilor Italiei, Germaniei și Austro-Ungariei prezenți la Sofia, din dispozițiile ministrului nostru de externe, Ion N. Lahovari, președintele consiliului T.Ivanciov nu a luat măsuri, deoarece, după

cum afirmau atât unii dintre miniștrii bulgari, cât și diplomații străini, pe de o parte, guvernul era neputincios în fața Comitetului, pe de altă parte, dispoziții, venite de la vârful puterii politice, impuneau să i se lase mână liberă ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966](#), 43).

Cu privire la acest aspect, în corespondența corpului diplomatic român de la Sofia cu Ministerul Afacerilor Străine de la București, se menționa atașamentul și susținerea necondiționată a societății bulgare a comitetelor secrete revoluționare care luptau pentru cauza bulgară în Macedonia.

Asasinarea profesorului Ștefan Mihăileanu. Complotul împotriva regelui Carol I. Aspecte referitoare la activitatea ministrului de externe Alexandru Marghiloman cu privire la acțiunile Comitetului Central Suprem Macedonean de la București. În răutățirea relațiilor bilaterale româno-bulgare

Ștefan Mihăileanu s-a născut în anul 1859, în orașul Ohrida din Macedonia. La vârsta de 10 ani, a venit la București, unde a urmat cursurile Liceului Sf. Sava, absolvite cu Diplomă de Bacalaureat. A obținut licența în litere la Universitatea din București. Timp de 17 ani, a fost profesor de limba greacă și limba latină la diferite licee și instituții private din capitală ([Adevărul 1900](#)). În anul 1892, a înființat, la București, ziarul *Peninsula Balcanică*, al cărui tiraj a fost oprit în 1895. Bun patriot, profesor distins și scriitor apreciat, nu renunțase însă, pentru totdeauna, la ideea de a reîncepe tipărirea ziarului său, în care, cu multă căldură, apărase interesele aromânilor și, astfel, periodicul a reapărut la data de 23 ianuarie 1900 ([Dreptul 1900](#), 505-516).

La 25 ianuarie 1900, a avut loc o ședință secretă a Comitetului Central Suprem Macedonean de la București, condusă de Alexandru Trifanov, în care s-au discutat consecințele retipării ziarului *Peninsula Balcanică* și efectele asupra propagandei bulgare pentru Macedonia. Concluziile la care s-a ajuns au fost transmise la Sofia pentru primirea instrucțiunilor care se impuneau, însă la 2 februarie 1900, toți membrii Comitetului au fost arestați în condițiile asasinării lui Kiril G. Fitowski ([Dreptul 1900](#), 505-516).

În acest context, în a doua jumătate a lunii martie a anului 1900, a fost trimis, la București, bulgarul Dimitrie Iconomov, om de mare încredere al Comitetului Central Suprem Macedonean, cu misiunea, pe de o parte, de a continua propaganda începută, pe de alta, de a stabili o comunicare cu cei închiși în afacerea Fitowski, pentru ca aceștia să fie informați că cei de la Sofia depuneau toate eforturile pentru a-i scoate din închisoare, fiind plănuită chiar și o evadare, dacă, prin judecată, nu reușeau să obțină achitarea lor. În același timp, Dimitrie Iconomov a primit misiunea de a organiza asasinarea lui Ștefan Mihăileanu, precum și a lui Alexandru Trifanov, președintele grupării anarhiste de la București. Astfel, Iconomov, cu ajutorul fotografului Fackirov, al socialistului Alex Burlacov, al băcanului Spiru

Alexov și al studentului Achim Petcov, l-a găsit pe cel care a executat sentința criminală a Comitetului, asasinarea lui Ștefan Mihăileanu, și anume pe Stoian Dimitrov, un simplu lucrător croitor, tânăr, inteligent și fanatic, macedonean, din orașul Uskub (astăzi, orașul Skopje, capitala Macedoniei de Nord), în vârstă de 19 ani ([Adevărul 1900](#)). Însă expulzările cetățenilor bulgari, de la începutul lunii iunie 1900, de către autoritățile române au amânat punerea în aplicare a planului conceput pentru crimă. La 17 iunie 1900, la insistențele lui Iconomov, Stoian Dimitrov a plecat la Sofia pentru a se întâlni cu Boris Sarafov, de la care a primit ordinul de execuție. Cu promisiunea continuării studiilor și depunerea unui jurământ solemn (textul jurământului, conform declarației date în timpul anchetei, era: „*În numele lui Dumnezeu, jur că voi lupta pentru bulgarii din Macedonia și voi apăra interesele lor*” ([Gazeta Transilvaniei 1900](#)), urmat de sărutul pe gură a președintelui Boris Sarafov și a celorlalți membri din conducere, precum și a unui revolver de 6 ori, Stoian Dimitrov a plecat la București cu planul asasinatului în buzunar și cu suma de 50 de lei pentru eventuale cheltuieli. Instrucțiunile primite erau clare: săvârșirea omorului cu toporul și negarea apartenenței la Comitet, în cazul în care era arestat de autoritățile române ([Dreptul 1900](#), 505-516).

Reîntors la București, la 2 iulie 1900, Stoian Dimitrov a început să pună în aplicare etapele planului conceput la Sofia. Astfel, neavând abilitatea și forța fizică a lui Boiciu în mânăuirea toporului, a cumpărat un revolver la prețul de 10 lei de la un bragagiu pe nume Nicola, care locuia pe strada Lucaciu. Pentru buna desfășurare a planului, a fost ajutat de studentul Achim Petev, de băcanul Spiru Alexov și de socialistul Alexandru Burlacov, originar din Tulcea. Alexandru Burlacov a fost acela care l-a ajutat să-l identifice pe Ștefan Mihăileanu, care obișnuia să meargă la cafeneaua *Macedonia* de la palatul Nifon. Din acel moment, Stoian Dimitrov a început să-l urmărească timp de mai multe zile, pas cu pas, pentru a-i cunoaște mișcările și obiceiurile. În seara zilei de 22 iulie 1900, după ce a primit adresa de la Spiru Alexov, respectiv strada Iancului nr. 34, s-a postat în fața imobilului în care locuia Ștefan Mihăileanu ([Adevărul 1900](#)). La scurt timp, acesta, însoțit de soția și fiica lui, în vârstă de 10 ani, a ieșit din casă, îndreptându-se spre strada Țepeș-Vodă, unde, la numărul 31, locuia un prieten, revizor școlar de Putna, la care urma să stea câteva ore ([Gazeta Transilvaniei 1900](#), 2). În jurul orei 24.00, Ștefan Mihăileanu, la brațul soției și alături de fiica lui, a părăsit locația din strada Țepeș-Vodă, fiind urmărit de Stoian Dimitrov. În proximitatea casei lui Ștefan Mihăileanu, pe strada Liniștei, colț cu strada Iancului, Stoian Dimitrov s-a apropiat de redactorul ziarului Peninsula Balcanică și de la 3-4 metri distanță a tras un foc de armă în spatele acestuia. Pentru a fi sigur că Ștefan Mihăileanu nu poate scăpa cu viață, a vrut să tragă un al doilea foc, însă revolverul s-a blocat, fapt pentru care, panicat, a fugit de la locul faptei, pierzându-și pălăria neagră de castor ([Adevărul 1900](#)). Speriat, cu capul gol, ușor de recunoscut, a ajuns pe strada Plantelor, unde a observat o clădire (cârciumă) aflată în construcție și a luat decizia de a se ascunde în ea până când lucrurile se calmau pentru a pleca neobservat ([Adevărul 1900](#)). Întâmplarea a făcut ca doi sergenți de stradă, care se aflau în apropiere, să audă zgomotul armei și, astfel, au plecat pe urmele criminalului, după ce au ajuns la locul faptei și s-au informat

în legătură cu semnalmentele autorului. Primele cercetări amănunțite au fost făcute de inspectorul de poliție Sava Grigorescu ([Adevărul 1900](#)). La scurt timp, cei doi sergenți, Tudor Constantin și Zornescu Gheorghe, au ajuns în dreptul clădirii din strada Plantelor, unde l-au găsit pe Stoian Dimitrov culcat, prefăcându-se că doarme, fiind identificat fără pălărie, la lumina unui chibrit, acesta fiind, ulterior, condus la Prefectura Poliției. Între timp, deși a fost transportat de urgență la Spitalul Colțea, Ștefan Mihăileanu a murit, la doar 30 de minute de la comiterea faptei, de glonțul care i-a atins plămâni ([Dreptul 1900](#), 505-516).

Potrivit relatărilor din presă, interogatoriul, condus de o echipă de investigatori, formată din Emil Miculescu, prim-procuror, (Jean) Ion Th. Florescu, judecător de instrucție, prefectul D. Dobrescu, Sava Grigorescu și Puiu Alexandrescu, șeful Siguranței, a adus la cunoștința marelui public, detalii privind modul în care a fost plănuț și comis asasinatul ([Adevărul 1900](#)).

Presa vremii relatează despre faptul că socrul lui Ștefan Mihăileanu, Pompiliu Eliade, cu o săptămână înainte de crimă, în timp ce lua masa în interiorul *Grădinii Pariziene*, a aflat întâmplător despre posibilul asasinat, însă Ștefan Mihăileanu a ignorat avertismentele acestuia, cu toate insistențele Paulinei Ștefan Mihăileanu, soția acestuia, de a fi atent în această privință ([Adevărul 1900](#)).

Tot presa menționa protestele publice care au avut în luna august 1900. Pe fondul acestor nemulțumiri ale populației capitalei, anchetatorii aflau amănunte legate de misiunile primite de Comitetul Central Suprem Macedonean de la București. După asasinarea lui Ștefan Mihăileanu, urmau să fie omorâți albanezul Iașar Erebaro și bulgarul Nicola Gheorghiev, bănuți de asemenea de spionaj în folosul Imperiului Otoman, iar în paralel cu aceste omoruri, comitetul din Sofia plănuia să opereze mai multe spargerii în București, însă complotul organizat împotriva regelui Carol I a indignat întreaga societate românească ([Dreptul 1900](#), 505-516).

Una dintre misiunile primite de Dimitrie Iconomov de la Boris Sarafov, în a doua jumătate a lunii martie a anului 1900, a fost asasinarea lui Alexandru Trifanov, președintele Comitetului Central Suprem Macedonean de la București. Motivul pentru care a fost plănuț atacul asupra acestuia a fost aflat de anchetatori în timpul cercetării omorului lui Chiril G. Fitowski. Punându-se sub protecția justiției române, Alexandru Trifanov a mărturisit amănunțit planul complotului ordonat de Boris Sarafov împotriva regelui Carol I, cu scopul de a provoca dezordine în România. În timp ce regele României ar fi fost ucis, trebuia să aibă loc un atentat cu bombă la Camera Deputaților, și pentru că România era aliată cu Serbia, trebuia să fie ucis și suveranul sârb ([Dreptul 1900](#), 505-516).

Propunerea comiterii acestui atentat a fost primită cu entuziasm de membrii Comitetului Central Suprem Macedonean de la București. Marcu Bosniacov, împreună cu Anghel Pop Arsov au fost desemnați să-l ucidă pe regele Carol I. Imediat după comiterea asasinatului, trebuia să declare că erau brutari și trebuia să se ascundă acasă la Nicola Bogdanov, până când se ivea momentul favorabil pentru

a pleca în Bulgaria. Planul complotului a fost decis la Hotelul Unirea din București, în camera pe care a ocupat-o Sarafov în zilele de 9, 10 și 11 decembrie 1899 ([Dreptul 1900](#), 505-516).

Cu ocazia cercetărilor, au fost găsite pumnalele cumpărate de aceștia, cu ajutorul cărora trebuia să execute asasinatul, precum și pașapoartele lor în alb, necesare trecerii fără probleme a frontierei. Din presa vremii, a reieșit faptul că aceștia l-au urmărit pe rege când ieșea de la grajdurile palatului și când se plimba în compania unui singur aghiotant, pe cheiul Dâmboviței, în apropiere de imprimeria statului ([Tribuna 1907](#), 4). Atentatul nu a mai avut loc pentru simplul fapt că Marcu Boineacov și Anghel Poparasov au reușit să fugă în Bulgaria înainte de mărturisirea făcută de Alexandru Trifanov, fiind propuși pentru expulzare din România de către reprezentanții poliției, fără ca aceștia să bănuiască rolul acestora în complotul plănuț. Nicola Bogdanov, zis și Hagi, a fost arestat și încarcerat la Văcărești de către judecătorul de instrucție Th. Florescu ([Tribuna, 1907](#), 4).

Sentița pronunțată de Curtea cu jurați de la Ifov în fața reprezentanților diplomatici bulgari acreditați la București a fost conformă cu faptele comise. Pentru asasinarea lui Chiril Fitowski, Boiciu Iliev a fost condamnat la muncă silnică pe viață. Complicii lui, Nicola Mitev și Dumitru Stoicev, au primit 20 de ani de muncă silnică. Din această grupare, au mai făcut parte Christu Carambulov, care a primit 7 ani muncă silnică, și Alexandru Trifanov, 2 ani închisoare corecțională ([Telegraful român 1900](#), 1).

Autorul asasinatului comis împotriva lui Ștefan Mihăileanu, Stoian Dimitrov, a primit o condamnare la muncă silnică pe viață, iar complicii lui, Spiru Alexov a primit 20 de ani muncă silnică și Achim Petev a primit 5 ani închisoare ([Telegraful român 1900](#), 1).

Grupul care a plănuț complotul împotriva regelui Carol I a primit pedepse în bani și ani închisoare, respectiv, Nicola Bogdanov o sentița de 10 ani închisoare, iar Alexov Petev și Stoian Dimitrov o amendă de 10.000 de franci ([Telegraful român 1900](#), 1). Au fost condamnați în contumacie la muncă silnică pe viață Boris Sarafov și ajutoarele lui de la Sofia. Iaconomov a primit o sentița de 20 de ani muncă silnică ([Telegraful român 1900](#), 1).

Din declarațiile anarhiștilor bulgari, date în timpul anchetei, procurorii români au aflat că gruparea de la București a intențonat să-l asasineze și pe Take Ionescu ([Telegraful român 1900](#), 1).

Toate aceste fapte, implicarea unor înalți demnitari bulgari în activitatea Comitetului, publicitatea desfășurării procesului, prezența reprezentanților bulgari, S.Șivacev, membru al Curții de Apel din Rusciuc (astăzi Ruse), și Theodorov, delegatul agenției diplomatice bulgare de la București, în sala de judecată la momentul pronunțării sentiței împotriva căreia nu au avut niciun cuvânt de spus în fața probatoriului administrat, amenințarea care plutea asupra suveranului roman, cât și indignarea societății românești, care nu a ezitat să-și exprime opinia vehement, în stradă, cu privire, printre altele, și la crima comisă împotriva lui Ștefan Mihăileanu, l-au

determinat pe ministrul de externe român, Alexandru Marghiloman, atât în timpul cercetărilor asasinatelor și complotului, cât și după citirea sentinței, să formuleze, conform procedurii diplomatice, note de protest care sugerau o posibilă rupere a relațiilor bilaterale româno-bulgare.

Aspecte referitoare la activitatea ministrului de externe Alexandru Marghiloman cu privire la acțiunile Comitetului Central Suprem Macedonean de la București. Incidente la frontiera de sud a României

Reacția ministrului de externe Alexandru Marghiloman a fost imediată și fermă, delegându-l pe Nicolae Mișu, ministrul plenipotențiar al României în Bulgaria, să facă un energic protest la Sofia, în urma căruia, în cazul în care guvernul bulgar răspundea prin tergiversarea chestiunii privind activitatea Comitetului Central Suprem Macedonean pe teritoriul românesc, partea română își rezerva dreptul de a acționa conform prevederilor internaționale în domeniu. Dispozițiile trimise de ministrul român de externe lui Nicolae Mișu la 1 august 1900 indicau intenția guvernului român de a folosi toate instrumentele juridice pe care le avea la dispoziție, mergând treptat chiar până la ruperea relațiilor diplomatice dintre cele două țări. Faptele fuseseră aduse și la cunoștința Sublimei Porți și a unora dintre guvernele marilor puteri, mai ales că Nicolae Mișu primise și el o anonimă în care era amenințat. La prima întrevedere dintre diplomatul român și premierul bulgar, acesta din urmă a luat apărarea Comitetului macedonean și a susținut că asasinatele românilor macedoneni din Bulgaria – cazul Krajda (la 24 iunie Theodor M. Krajda, mare negustor la Sofia, supus român, a fost rănit grav în fața magazinului său de mai multe focuri de revolver; asasinul era în slujba Comitetului macedonean) – reprezentau o răfuială personală între românii macedoneni din Sofia și a căutat să facă din toată discuția o ceartă personală cu ministrul român (Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 44).

În a doua audiență, cerută îndată după aflarea asasinării lui Ștefan Mihăileanu, președintele Consiliului de miniștri bulgar a declarat că, în cazul în care poliția română nu era în stare să ia măsuri, el însuși nu putea să răspundă de o crimă săvârșită în România (Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 44). Din discuțiile purtate de Nicolae Mișu, agentul diplomatic român de la Sofia, cu ceilalți miniștri străini acreditați în Bulgaria, era evident faptul că atât guvernul bulgar, cât și regele Ferdinand nu îndrăzneau să demareze o anchetă internă privind activitatea Comitetului macedonean, pentru simplul fapt că, pentru întregul popor bulgar, această organizație anarhistă devenise, în fapt, o instituție națională și reprezenta principalul instrument de obținere a unor avantaje pentru bulgarii din Macedonia. În ceea ce privește atitudinea regelui bulgar, Ferdinand, în relația cu România, într-un raport adresat ministrului de externe, Alexandru Marghiloman, Nicolae Mișu a precizat că nu poate scrie pe hârtie concluzia la care a ajuns, fapt pentru care trebuia să se deplaseze la București pentru a raporta personal (Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 43).

În acest context bilateral fragil, care caracteriza relațiile româno-bulgare, Alexandru Marghiloman i-a solicitat lui Nicolae Mișu un raport în care să detalieze situația comercianților români de la Sofia care plățiseră Comitetului macedonean sume mari de bani, sub forma unui împrumut. Până în luna august 1900, au fost identificați mai mulți negustori care plățiseră aproximativ 30.000 de lei aur și care refuzau să declare ceva în legătură cu acești bani. Cu privire la aceste aspecte, la modul în care erau practic jefuiți românii din Bulgaria, Alexandru Marghiloman a dat dispoziții clare reprezentanților diplomați români prezenți în Imperiul Țarist și Imperiul Otoman să informeze guvernele respective în legătură cu această situație ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 47](#)).

Mai mult decât atât, Alexandru Marghiloman a transmis dispoziții clare, la Sofia, lui Nicolae Mișu să-l informeze pe prim-ministrul bulgar, T. Ivanov, că România putea dispune expulzarea bulgarilor cu stare din țară, fapt pus în practică în cele din urmă, sau să ia orice măsură pe care o credea de cuviință în legătură cu aceștia, dacă nu se implică în găsirea vinovaților de asasinatul din seara zilei de 22 iulie 1900. În cele din urmă, sub presiunea miniștrilor străini și a notelor de protest ale ministrului român de externe, guvernul bulgar a precizat că, imediat ce vor fi în posesia unor probe solide privind criminalii lui Ștefan Mihăileanu prezenți pe teritoriul național, va lua măsurile care se impuneau ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 47](#)). Pentru a susține această afirmație, era dată ca exemplu ancheta începută în cazul anarhistului Ciolakov, cel care a tras asupra lui Theodor M. Krajda. Cu privire la santajul financiar al membrilor comitetului, Ivanciov a declarat că justiția bulgară nu a luat vreo măsură, pentru că nu au fost depuse plângeri de către comercianții români. Evident că nu au fost depuse pentru că, sub amenințarea Comitetului Suprem Central Macedonean, aceștia au declarat că au dat de bunăvoie respectivele sume de bani, după care au plecat din Bulgaria, lăsând în special magazinele abandonate la discreția organizației anarhiste ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 47](#)).

La 10 august 1900, Alexandru Marghiloman era informat de către ministrul român de la Belgrad, C. Diamandy, că, de la Sofia, au plecat doi agenți ai Comitetului cu misiunea de a comite noi atentate împotriva regelui Carol și a oamenilor politici din România. Pe fondul acestor informații, relațiile româno-bulgare de deteriorau de la oră la oră, fapt pentru care reprezentantul diplomatic român de la Sofia, în momentul în care a solicitat un răspuns din partea guvernului bulgar referitor la existența unor zvonuri privind eventuala mobilizare a armatei bulgare, prim-ministrul Ivanciov a răspuns că Bulgaria putea mobiliza, dacă și România dispunea o asemenea măsură militară ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 48](#)).

Îngrijorarea ministrului de externe Alexandru Marghiloman era întemeiată, pentru că, pe lângă faptul că erau semnalate mișcări de trupe la granița de sud, pe linia Dunării spiritele erau foarte agitate, pe fondul zvonurilor mobilizării a trei divizii din nordul Bulgariei la Vidin, Rusciuc și Șumla și al observării unei circulații intense a șalupelor și navelor militare pe Dunăre. Era semnalată prezența vasului rusesc *Bolgaria* în portul de la Nicopol, unde descărca arme aduse de la Odesa.

Erau raportate incidente la frontieră. La 24 august 1900, mișcările de trupe atrăgeau atenția observatorilor străini, era anunțată concentrarea rezerviștilor în regiunea Silistra, pentru exerciții și aplicații militare pentru o perioadă de 3 săptămâni, în timp ce ministrul de război bulgar inspecta trupele staționate la frontiera cu România ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 48](#)).

În luna aprilie 1900, Ministerul de Război, Direcția V-a, Marina, notifica Ministerul Afacerilor Străine cu privire la constatarea comandantului Regimentului nr. 5 Vlașca asupra luării în posesie de către bulgari a ostrovului Covanlâc. Conform procesului-verbal întocmit de acesta la fața locului, *astăzi, 27 martie 1900, conform ordinului confidențial al Ministerului de Război nr. 1440 din 22 martie 1900, subsemnații însărcinați cu anchetarea posesiunii ostroavelor Covanlâc și Cama am procedat după cum urmează:*1) În ziua de 25 martie 1900 subsemnatul, însoțit de persoane în etate care cunoșteau îndeaproape aceste localități, m-am transportat cu canoniera Siretul și am făcut descindere în ambele Ostroave, dându-mi-se toate informațiile necesare pentru rezolvarea acestei anchete; 2) În ziua de 26 martie 1900 ne-am transportat pe uscat în comuna Malu care se găsește în fața acestor ostroave, de unde pe lângă observațiile făcute asupra situației lor am luat și informații categorice asupra posesiei acestor ostroave de la oameni bătrâni care au făcut serviciul de pădurari încă înainte de 1877; 3) Având în vedere cursul Dunării din prezent și configurația actuală a acestor ostroave, harta austriacă din 1853, precum și toate declarațiile persoanelor care ne-au servit a ne da lămuriri în această constatare care ne-au asigurat pe deplin că actualul curs al Dunării și configurația ostroavelor în chestiune sunt în totul după cum se arată în documente anexă; 4) având în vedere și lista ostroavelor de la Ministerul de Domeniu în care se arată nume ostroavele și zăvoaiele ce aparțin statului român, precum și toate informațiile culese în această privință rezultă următoarele: a) coada ostrovului Cama arătată pe ambele schițe numită de bulgari Pergos ce o are în posesiune este alipită de un ostrov posesiunea României. Cele două ostroave erau separate printr-un canal navigabil al Dunării chiar după anul 1877. La data verificărilor acestea erau unite fiind evidențiate în timpul apelor mici ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 48](#)).

Raportul confidențial referitor la ocuparea ostrovului Covanlâc, situat pe malul stâng și la partea din spate a ostrovului Cama, de către cetățenii bulgar, înaintat de locotenentul Boerescu Cesar Ministerului de Război, semnală prezența pe ostrov a unor pescari turci care au primit un permis de pescuit din partea autorităților bulgare de la Rusciuc. În același timp, partea din spatele ostrovului Cama sau Dinul, numit de bulgari Pergos, era ocupată de turme cu oi. Ciobanii și cele patru persoane care începuseră să contruiască o colibă au primit permis tot de la autoritățile bulgare. Din studierea tabelelor cu denumirea ostroavelor primite de la Ministerul Afacerilor Străine și Ministerul Domeniilor, cei doi ofițeri nu au găsit menționarea ostrovului Covanlâc, însă aceștia au remarcat faptul că acest ostrov era prezent pe harta Dunării din 1898, unde figura apropiat de teritoriul României, fiind trecut în lista anului 1898 ca aparținând statului român. Neconcordanța pornea de la procesul-verbal al Inspectoratului Porturilor și Inspectoratul Silvic care menționa că Pergos aparținea

Bulgariei, deși cei doi ofițeri au remarcat faptul că acesta se unise cu insula Cama. Propunerea ofițerului Boerescu Cesar era ca, pentru eliminarea oricărui divergențe posibile, să fie desemnat un reprezentant superior al Ministerului Domeniilor care să facă o nouă recunoaștere a acestor ostroave. După finalizarea acestui demers, se preconiza marcarea limitelor teritoriale prin borne, pentru ca regimentul responsabil cu paza frontierei și lucrătorii silvici să aibă reperele necesare respectării liniei frontaliere româno-bulgare. O delimitare riguroasă și adaptată modificărilor geologice și geografice era benefică atât pentru flota românească, cât și pentru cea bulgară.

Pentru clarificarea problemei, la 27 iulie 1900, Ministerul Afacerilor Străine a fost notificat de Ministerul de Război, Direcția V-a în privința constituirii unei comisii mixte, formată dintr-un ofițer de marină și un delegat al Ministerului Domeniilor, pentru rezolvarea chestiunilor legate de posesiunea ostroavelor de pe Dunăre, stabilind, în același timp, suprafața și producția acestora. Interesantă era propunerea Ministerului de Război în privința despăgubirilor rezonabile ale statului care pierdea, prin schimbarea talvegului, posesiunea respectivelor ostroave. În cazul oastroavelor unite, se respecta canalul despărțitor sau dacă canalul dispărea prin depuneri de aluviuni, exista posibilitatea delimitării prin borne. Cum însă România avea cele mai vechi și mai mari și bogate ostroave formate la dreapta talvegului Dunării, nu se putea invoca limita talvegului, potrivit listei nominale stabilite la 1830 în conformitate cu tratatul de la Adrianopol. Pentru a nu exista suspiciuni, se menționa și participarea unor delegați bulgari care să participe la discuțiile generate de eventualele contestații pentru a putea fi analizate și rezolvate de guvernul român și bulgar, în conformitate cu prevederile legilor internaționale. În această privință, a numirii unor delegați bulgari, era necesară intervenția Ministrului Afacerilor Străine (Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 48).

Pe fondul acestor incidente, Nicolae Mișu a transmis guvernului bulgar o notă de protest, adusă și la cunoștința miniștrilor străini prezenți la Sofia. Nota diplomatică menționa limitarea drepturilor prevăzute de legislația internațională, măsura dispusă de autoritățile bulgare privind refuzul intrării în Bulgaria a românilor, chiar dacă aceștia dețineau pașapoarte cu viza Legației bulgare de la București, precum și imposibilitatea personalului vaselor românești care navigau pe Dunăre de a coborî în porturi pentru diferite manevre necesare unei bune circulații fluviale (Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 49).

Situația la sfârșitul lunii august era foarte tensionată. Ministrul român de la Berlin se interesa asupra posibilității de reprezentare a intereselor României în Bulgaria de către agentul diplomatic german de la Sofia. Între timp, trupele române erau concentrate discret la frontiera de sud (Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 50).

La 10 august 1900, Ministerul de Război, Direcția V-a, Marină i-a delegat pentru studierea ostroavelor de pe Dunăre pe locotenentul comandor Boerescu Cesar din Marina Militară, care cunoștea și era la curent cu lucrările topografice și hidrologice executate până la această dată, și pe locotenentul Stoianivici Constantin, a cărui misiune era de a-i ajuta pe membrii comisiei. Cei doi urmau să se prezinte

la Ministerul Afacerilor Străine la 14 august 1900. În același timp, Ministerul Domeniilor a fost notificat pentru a-și desemna reprezentanții. Cei doi ofițeri erau remunerați din bugetul Marinei, iar materialele necesare erau plătite de Ministerul Domeniilor. Reprezentantul acestui minister, inspectorul silvic Ghehaia, împreună cu ofițerul Boerescu Cesar au finalizat harta ostroavelor Dunării în luna decembrie 1900. La 31 ianuarie 1901 această hartă, însoțită de două memorii au fost transmise Ministerului Afacerilor Străine român pentru a începe demersurile necesare unor înțelegeri cu statele vecine riverane Dunării pentru a stabili de comun acord linia frontierei fluviale ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 50](#)).

Prin medierea crizei româno-bulgare, din vara anului 1900, de către Bahmetiev, ministrul rus de la Sofia, guvernul bulgar a dispus măsuri coercitive împotriva membrilor Comitetului Suprem Central Macedonean și pedepsirea lui Boris Sarafov, în cazul în care acesta era găsit vinovat de justiția română. În acest context, la 6 septembrie 1900, justiția bulgară a pronunțat condamnarea la un an închisoare a lui Ciolakov și posibilitatea punerii în libertate pe cauțiune a acestuia. La 16 septembrie 1900, cu ocazia deschiderii lucrărilor Sobraniei, în timpul discursului tronului, regele bulgar Ferdinand a declarat că neînțelegerile dintre România și Bulgaria erau pe cale de a fi rezolvate ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 50](#)).

Deși se încerca o rezolvare diplomatică a deselor incidente de la frontiera fluvială, la 23 decembrie 1900 trei soldați bulgari de la pichetul nr. 24 au deschis focul asupra unei santinelle române de la pichetul nr. 5 care voia să oprească un contrabandist bulgar care trecea în mod clandestin în România ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 50](#)).

În aprilie 1901, supușii români Beitullah Bechir și Iusuf Ibrahim au fost uciși pe teritoriul României de către bulgarii Petcu Dinu și Iordan Ivanov, care, deși au fost găsiți vinovați în urma anchetei desfășurate de o comisie mixtă, au primit o pedeapsă de 5 zile închisoare, în baza declarațiilor acestora că cele două victime erau niște contrabandiști care nu au răspuns somațiilor lor ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 50](#)).

În primăvara anului 1901, Comandamentul Corpului 2 Armată raporta Ministerului de Război incursiunile locuitorilor bulgari pe ostroavele Gâsca Mare, Gâsca Mică, Cinghina și Bersina, de unde furau lemne. Pentru împiedicarea acestor fapte, a fost trimisă în patrulare, între Giurgiu și Turnu-Măgurele, șalupa militară tip „Argeș” care staționa la Zimnicea. Cu această ocazie, căpitanii porturilor din regiune au primit ordin să solicite navele Marinei Militare de fiecare dată când constată nereguli din partea vecinilor bulgari și sârbi. În sprijinul acestora, a fost trimisă șalupa tip „Vedea”, sub comanda sublocotenentului Coandă Gheorghe, care staționa la Gruia pentru a executa serviciul de patrulare între Calafat și Turnu-Severin ([Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 50](#)).

La 13 februarie 1901, Alexandru Marghiloman și-a încetat prerogativele la Ministerul de Externe, cu puțin timp înainte de arestarea și judecarea de către justiția bulgară a celor care au planificat asasinatul din București și complotul

împotriva regelui Carol I.

La începutul lunii aprilie 1901, sentința pronunțată în contumacie la București a produs efecte juridice în Bulgaria, în sensul că președintele Comitetului macedonean de la Sofia, Boris Sarafov, a fost arestat, împreună cu ceilalți condamnați judecați în lipsă. Procesul, început de justiția bulgară, s-a finalizat cu achitarea acestora la 1 august 1901, însă influența și prestigiul lui Boris Sarafov în cadrul Comitetului a scăzut. Prim-ministrul bulgar, Petko Karavelov, îi declara lui Nicolae Mișu, imediat după aflarea sentinței, că nu este mulțumit de rezultatul final al procesului, însă era aproape imposibil să lupti împotriva unui curent politic general mai presus de voința magistraților. Noua conducere a Comitetului Suprem Central Macedonean a avut o tendință moderată privind diferendul româno-bulgar, încurajând restabilirea relațiilor de bună vecinătate, ca efect al modului în care ministrul de externe Alexandru Marghiloman a gestionat criza româno-bulgară din anii 1900-1901 (Arhivele Ministerului Afacerilor Externe 1966, 56).

Însă toate aceste evenimente prevesteau implicarea mai devreme sau mai târziu a celor două țări într-un conflict armat. Atitudinea provocatoare, susținută de politica expansionistă a guvernului de la Sofia, a determinat implicarea României în războaiele balcanice (1912-1913) și poziționarea asimetrică a celor două părți în timpul acestora.

Concluzie

Activitatea teroristă/anarhistă premeditată a Comitetului Suprem Central Macedonean la începutul secolului al XX-lea a schimbat și a influențat relațiile româno-bulgare, precum și modul în care România și Bulgaria s-au raportat la ceea ce numim azi mediul internațional de securitate. În timp ce România lupta pentru păstrarea statu-quoului regional, stabilit prin tratatele încheiate și asumate cu consecințe juridice, conform dreptului public internațional, Bulgaria anilor 1900 era asimilată unui stat de tip terorist/ anarhist care crea instabilitate în Peninsula Balcanică și în regiune. Evident, acțiunile teroriste/anarhiste ale comitetelor secrete revoluționare bulgare reprezentau o amenințare la adresa siguranței naționale a României.

Astăzi, după mai bine de 100 de ani de la evenimentele menționate în acest articol, identificăm unele caracteristici comune ale acțiunilor comitetelor secrete revoluționare bulgare, cum ar fi: surprinderea, diversitatea acțiunilor de tip terorist/ anarhist, folosirea ființei umane ca armă cu valențele extreme ale atacurilor sinucigașe cu dispozitive explozive, intempestivitatea, uneori lipsa unei coordonări tactice și strategice, elemente pe care astăzi le cuantificăm în sintagma confruntare, război sau amenințare asimetrică.

Acest articol este un omagiu adus grănicerilor români, justiției române, organelor de poliție, diplomației românești și societății românești de la început de secol XX care a protestat vehement împotriva activității teroriste/anarhiste ale comitetelor revoluționare bulgare, conștientă fiind de efectele unor asemenea acțiuni.

Referințe

Adevărul. 1990. nr.3966/nr. 3949.

Arhivele Ministerului Afacerilor Externe. 1966. *Fond Oficiul de studii și documente f.n.*

Atanasiu, Mirela și Lucian Stăncilă. 2014. *Terorismul – Răul din umbră al începutului de secol*. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.

Buletinul de studii lingvistice și interculturale. 2022, 2.

Dreptul. 1900. 63. București: Tipografia Gutenberg, Joseph Gobl.

Gazeta Transilvaniei. 1900. 165.

Sinadinovski, Victor. 2017. *The Macedonian Resurrection. The Story of the Internal Macedonian Revolutionary Organization*. S.U.A.

Telegraful român. 1900. 127. Sibiu.

Tribuna. 1907. 267.